

Slovenski dom

Stev. 134

V Ljubljani, petek 14. junija 1940

Leto V

Resen klic predsednika francoske vlade za pomoč Amerike:

„Francija je ranjena, toda prišel bo čas vstajenja...“

Pariz, 14. junija. m. Reuter poroča: Snoči je imel francoski ministrski predsednik Reynaud po radiu govor, v katerem je dejal:

»V nesrečah in težavah, ki so doletele našo domovino, želim svetu govoriti o junaštvu francoske vojske, o junaštvu njenih vojakov in o junaštvu njenih poveljnikov. Videl sem bitko, videl sem vojsko, ki pet dni ni počivala, ki je izčrpana od pohodov in bojev. Ti ljudje, ki jim je sovražnik hotel zlomiti moč, ne dvomijo, kakšen bo končni izid vojne, ne dvomijo v usodo domovine. Junaštvo armad izpred Dunkerquea je prekoračeno z junaštvom v bitki, ki se bje od morja do Argonov. Naše pleme ne bo dovolilo, da bi bilo od sovražnega navala potepano. Tla, na katerih živi Francija, so videla v preteklosti številne napade in vdore in je Francija vedno odbila ali premagala napadalec.

Potrebno je zdaj vse to vedeti poleg trpljenja in ponosa Francije. Povsod na tem svetu morajo svobodni ljudje vedeti, kaj dolgujejo Franciji. Zdaj je nastopil trenutek, ko bi bilo treba ta dolg poplačati. Francoska vojska predstavlja prednjo stražo demokracije. Francija se je žrtvovala in z izgubo te bitke je prizadela težke izgube skupnemu sovražniku. Uničenih je na stotine tankov. Sovražnikova letala so napadena, sovražnik je pretrpel velike izgube na moštvo, skladišča petroleja so zažgana. Vse to služi v pojasnilo, kakšna je sedanja morala pri sovražniku kljub tej zmagi.

Francoska duša ni premagana. Potrebno je, da z one strani Atlantskega oceana priletijo roji letal in da stro silo, ki tlači Evropo. Naša srca se dalje upajo. Ranjena Francija ima pravico, da se znova dvigne.

Znano nam je, kakšno mesto zavzemajo ideali pri ameriških narodih. Prosil sem predsednika Roosevelta, nocoj mu pa pošiljam še drugi, zadnji klic. Vsi svobodni ljudje morajo zdaj vedeti, da je napočil trenutek, ko je treba preprečiti Hitlerju, da bi uresničil svoje načrte. Francoska vojska pred-

stavlja prednjo stražo svobodnih ljudi vsega sveta. Znano nam je, kako svet občuduje Francijo, toda Francija ima zdaj pravico obrniti se na druge demokratske države. Ona ima pravico reči: Zdaj je vrsta na vas.

Ni več čas za polovičarske ukrepe. Danes gre za življenje Francije same.

Bitka je vsak dan ostrejša, toda mi kljub vsemu temu gojimo čimdalje večje upanje za skupno zmago demokracije. Lahko se nadejamo, da je bližju dan, ko bo sila preizkušnje premagana. Pri teh

velikih preizkušnjah bomo pokazali, da smo vredni svojih pravic iz preteklosti. Naš narod je doživel mnogo težkih časov. Toda mi smo še vedno vzdržali. Naj se zgodi prihodnje dni, kar hoče, Francozi bodo znali prenesti tudi to, naj bodo vredni svoje zgodovine. Naj bodo polni hrabrosti, naj si bodo med seboj bratje.

Predsednik vlade Reynaud je svoj govor zaključil z naslednjimi besedami:

»Domovina je ranjena, toda napočil bo dan vstajenja!«

Francoska vlada je sklenila nadaljevati z bojem

Obljube o popolni angleški pomoči

Tours, 14. junija. o. Po snočni seji francoske vlade, ki je bila končana ob 19.30 je bilo izdano poročilo, v katerem francoska vlada poudarja, da je v soglasju z generalnim štabom sklenila nadaljevati z odporom proti napadalcu. Seje sta se udeležila tudi predsednik angleške vlade Churchill in zunanji minister lord Halifax.

London, 14. junija. o. Londonski radio poroča iz Washingtona:

Ameriški poslanik v Parizu Bullitt je poslal ameriškemu zunanjemu ministru poročilo, da so prve nemške čete »na notranji strani pariških vrat« (t. j. vhoda v nekdanje pariške utrbe, kakih 20 km severno od mesta). To poročilo je poslal po ameriškem poslaniku pri poljski vladi v Franciji Diddleju, ker sam ni mogel dobiti

zveze z Ameriko. Poročilo pravi, da v mestu vlada mir.

Enako poročilo je ob 9 dala italijanska agencija Stefani.

Francoski poslanik v Londonu izjavlja, da doslej nima potrila o kaki taki vesti in o njeni resničnosti.

Telefonske zveze s Parizom še poslušajo.

London, 14. junija. o. Ministrstvo za informacije sporoča:

Anglija bo poslala v Francijo vse možne čete in vojni material vseh vrst, da pomaga francoski vojski. Angleško poveljstvo zbira ves material in organizira pošiljanje pomoči.

Številne angleške čete bodo v kratkem poleg francoskih čet na bojišču v Franciji. Anglija bo poslala Franciji tudi veliko letal.

Snoči je bilo izdano tole francosko vojno poročilo: Boji okoli Pariza postajajo čedalje srditejši. Sovražni novi oddelki so izvedli napad južno od Rouena. Motorizirane in oklopne jedinice, ki operirajo pri motoriziranih v bližini Louviersa, Les Andelysa in Vernona, prodirajo proti Evreuxu. Naše letalstvo je bombardiralo sovražne čete. Na odseku pri Senlisu je sovražnik vrgel v boj najmanj 12 divizij. Tu divja srdita borba, hujša kakor so bile prejšnje. Sovražne oklopne jedinice so prekoračile Marno na odseku pri Chateau Thierry in Mormansu ter prodirajo v smeri proti Montmirailu. Druge sovražne divizije na vzhodnem bojišču so prekoračile reko Ren ter prodirajo v smeri Chalonsa ob Marni. Računajo, da je na tem odseku sovražnik poslal v boj nad 100 divizij, pri čemer je treba računati tudi podaljšano bojno črto na Meusi. Francoske čete se sijajno bore, čeprav so številčno slabše kakor sovražnikove.

Zastopnik francoskega vrhovnega poveljstva je izjavil, da so francoske čete prešle med Persanom in Beaumontom v protinapad in prodrle za 8 km.

Napovedi o sodelovanju Italije s Sovjeti

Budimpešta, 14. junija. m. Po vrnitvi italijanskega veleposlanika v Moskvo in sovjetskega v Rim, madžarski politični krogi poudarjajo, da se bo dosedanja linija političnega sodelovanja med Italijo in Sovjetsko Rusijo nadaljevala ter v bodoče sramb še zboljšala. Listi poročajo iz Berlina, da so tam prepričani, da se bodo sovjetsko-italijanski odnosi še nadalje dobro razvijali, ker Italija potrebuje važne surovine iz Sovjetske Rusije. V Berlinu pričakujejo samo, da bo Sovjetska Rusija dodala nekatere pogoje političnega značaja morebitni sovjetsko-italijanski zvezi.

Madžarsko časopisje piše tudi o stališču Turčije ter poudarja, da bo Turčija vsaj z začasno nevtralnostjo ustalila mir v jugovzhodni Evropi.

Sovjetske obrambne priprave ob Baltičkem morju

Stockholm, 14. junija. m. United Press poroča: Iz poročil, ki jih prinaša švedsko časopisje iz baltičkih prestolnic, je razvidno, da hoče Rusija okrepiti svoje vojaške postojanke v baltičkih državah. Sodiijo, da je predsednik litvanske vlade Merkis, ki je takoj po svoji vrnitvi iz Moskve obiskal predsednika republike, nato pa sklical sejo vlade, razpravljal s sovjetsko vlado tudi o ureditvi prostega pasu na meji. Tak pas ne bi bil pod oblastjo nikogar. Pas bo uradno služil za to, da se preprečijo obmejni spopadi, toda Rusija bi ga hkratu uporabila tudi za povečanje svojih operacijskih oporišč.

Uradno sporočilo Nemcem, da je Pariz odprto mesto

Washington, 14. junija. m. Reuter poroča: Zunanje ministrstvo je sporočilo, da je ameriško veleposlanik v Parizu Bullitt na prošnjo francoske vlade sporočil Nemcem, da j Pariz odprto mesto in da so se iz njega umaknile vse vojaške sile. Besedilo tega sporočila, ki ga je dal Bullitt nemški vladi preko ameriškega veleposlanstva v Berlinu, je:

Pariz je razglašen za odprto mesto. Vojaški poveljniki pariške oblasti general Hering umika svojo armado, ki je branila Pariz. Izdani so vsi

Vesti 14. junija

Včeraj je bilo v Franciji objavljeno pismo, ki ga je predsednik francoske vlade Reynaud poslal Združenim državam za pomoč. V pismu pravi, da je Italija udarila Franciji v hrbet in da je sovražnik udaril Pariza. Prosi Roosevelta, naj izjavi, da bo Amerika pomagala zaveznikom z vsemi sredstvi, razen z vojsko. Pismo je bilo poslano že v ponedeljek.

Za udajo belgijskega kralja sta posredovala pri nemškem poveljstvu general van Overstraten in belgijski socialistični voditelj Henri de Man, poleg Leona Bluma, voditelja socialistične druge internacionale. Tako poroča pariški levičarski tednik »Marianne«.

Obsežne spremembe v litvanski varnostni službi so bile izvedene po vrnitvi predsednika vlade iz Moskve. Zdi se, da so bili vodilni uradniki litvanskega notranjega ministrstva v tuji službi in so po nalogu iz tujine organizirali ugrabljenje sovjetskih vojakov, zaradi česar se je Rusija pritožila v Litvi.

Nemci uradno zanikujejo iz angleškega vira, da so pri prehodu čez francoske reke kratko in malo metali v vod. trupla svojih mrtvih in ranjenih ter nanje postavili pontone za prehod čez reko.

Za novega sovjetskega poslanika v Bukarešti je imenovan dosedanj poslanik v Sofiji, Lavrentijev, ki se je dozdaj dobro izkazal pri obnavljanju zvez med Sovjeti in balkanskimi državami. S tem so obnovljene redne politične zveze med Romunijo in Sovjeti.

Združene države bodo poslale Angliji in Franciji te dni 600.000 pušk, 50.000 strojin, 800 protitančkovskih topov in milijon granat.

Irska vlada je sporočila Italiji, da bo Irska ostala nevtralna, če je Italijani ne bodo napadli.

Turčija in Nemčija sta nenadno podpisali novo trgovsko pogodbo, ki je vzbudila po svetu veliko presenečenje, saj je kazalo, da je Turčija tik pred vstopom v vojno z Italijo in potem takem tudi z Nemčijo. Pogajanja za trgovsko pogodbo z Nemci so se ustavila ob začetku sedanje vojne.

Angleška letala bodo skušala zbombardirati najprej velike italijanske električne centrale v Alpah. Te centrale oskrbujejo s lokom vse italijanske tovarne in vojno industrijo ter večino italijanskih prog od Rima in Napolja. Tako piše neki angleški strokovnjak v listu »Evening Standard«.

Clani poljskega, holandskega in norveškega poslanstva so včeraj s posebnim vlakom odpotovali iz Rima.

Ameriški senat je sprejel predlog, da se podari Rdečemu križu iz državnih sredstev 50.000.000 dolarjev za olajšanje trpljenja vojnim žrtvam.

Italijanski vladar je izdal oklic vsem svojim narodom doma in v Afriki, naj stopijo z vsemi silami v boj za zagotovitev italijanske samostojnosti in bodočnosti.

Angleške oblasti so prepovedale zvonjenje po cerkvah. Z zvonovi bodo odslej dajali znamenja samo, če bi opazili tuje padalce.

Predsednik egiptovske vlade Ali Maher paa je izjavil, da bo Egipt takoj vstopil v vojno, brž ko bodo italijanske sile napadle prvo egiptovsko mesto.

Osrednja kitajska vlada, ki so jo postavili Japonci, zahteva, naj evropske vojskujoče se države umaknejo svoje posadke iz kitajskih mest.

Italijanska vlada zavrača vesti, da bi bilo glasilo Sv. stolice »Osservatore Romano« prenehalo izhajati.

Sovjetski zunanji minister Molotov je včeraj sprejel novega italijanskega poslanika v Moskvi Rossa in se z njim pol ure posvetoval.

Seja naše vlade

Snoči od 18 do 21 je bila seja ministrskega sveta, ki ji je predsedoval podpredsednik vlade dr. Vlado Maček, ker je ministri predsednik Dragiša Cvetković lažje zbolel. Prav tako seji ni prisostvoval kmetijski minister Bračko Cubrilović, ki je na potovanju.

Na današnji seji so pretresali v glavnem poročila posameznih ministrov o resornih vprašanjih. Večina seje je bila posvečena poročilu finančnega ministra dr. Juraja Šuteja o državnih dohodkih in izdatkih. Ugotovljeno je bilo, da državni dohodki v glavnem krijejo vse izdatke državne uprave, čeprav so ti povečani. Finančni minister je razložil načela, na katerih misli, da bi moralo biti dohodkih prihodnjih osem dvanajst, ter je opozoril ministre, kako morajo sestaviti svoje predloge za dvanajsete.

Belgrajska občinska uprava je zavrnila vlogo belgrajskih mesarjev, da bi smeli povišati cene prašičjemu mesu, masti, salu in slanini. Dovolila pa je povišanje cen za kolonialno blago. Zdaj je odobrila, da se smejo povišati cene mila, platnu in še nekaterim drugim predmetom. Vse to povišanje cen pa velja, kakor je v dovoljenjih izrecno povedano, samo toliko časa, dokler ne bodo objavljene maksimalne cene za vso državo.

Letonski minister Merk's se je istotako vrnil iz Moskve, kjer se je pogajal o okrepitvah ruskih vojaških garnizij na Letonskem.

Pred nemškim ultimatom za vdajo Pariza

Nemška poročila o naglem napredovanju na srednjem delu velikega bojišča

Berlin, 14. junija. o. United Press poroča: Iz pooblaščenih nemških krogov poročajo, da je treba vsak trenutek pričakovati, da bo nemško vrhovno poveljstvo poslalo po radiu ultimatum, naj se Pariz uda, ali pa bo uničen. Če se Pariz uda, pravijo v nemških krogih, mu bo prihranjena usoda Varšave, kakor je bila prihranjena Rotterdamu.

Berlin, 14. junija. m. Nemški pristojni krogi v poročilu, ki ga je objavil DNB, pravijo, da se na vsem bojišču v Franciji izvajajo hitre bojne operacije, pri čemer je treba posebno poudariti nemške uspehe na srednjem delu bojišča. Po številnih bojih so nemške čete na več krajih prekoračile Marno ter so nemške divizije, ki prodirajo v Champagni, pregnale nasprotnika ter zavzele važni mesti Chalons in Vitry ob Marni. Mesto Chalons ne pomeni samo prehoda čez Marno, temveč je tudi važno križišče cest in železnice, ki so zelo pomembne in ki vežejo Pariz z Verdunom, Metzom, Nancyem, torej z glavnimi mesti vzhodne Francije. Razen tega so nemške čete napredovale na Argonih in ob Meusi ter se nemški pritisk zato čedalje bolj čuti v začetku zaledja Maginotjevih utrb. Iz uničenega ali zaplenjenega vojnega materiala in posebno nasprotnikovih tankov se je sone vidi, da Nemčija smatra ne samo, da je v tvari nemoči nad nasprotnikom, temveč da je tudi moštvo ter njegova oprema boljša od nasprotnikove. Nastop italijanskih pomorskih sil na Sredozemskem morju, kakor tudi zrakoplovstva, zavezniki že čutijo.

Poročilo vrhovnega poveljstva nemške oborožene sile pravi med drugim, da je bilo na zahod-

nem krilu bojne črte uničenih in zajetih 200 sovražnih oklopnih edinic. To so izgube na težkem bojnem orožju, ki se brez možnosti nove produkcije sploh ne morejo nadomestiti.

Za 80 milijard ameriškega orožja pojde v Anglijo in Francijo

London, 14. junija. Havas: Poleg 80 bombnikov, za katere je ameriška vlada že dala dovoljenje, da jih prepeljejo v Evropo, je še 98 drugih bombnikov na potu v Evropo. Razen tega bo poslanih v kratkem še 140 lovskih in 40 povodnih letal zaveznikom. Zbornica je s 401 proti enemu glasu izglasovala predlog, da se zaveznikom dobavi vojnega materiala v vrednosti milijarde 667 milijonov dolarjev (80 milijard dinarjev), kar pomeni za 320 milijonov dolarjev več kot je Roosevelt zahteval prvotno od senata.

Na Rooseveltovo zahtevo je senat sklenil, da ameriško vojno ministrstvo lahko zamenja topove, ki so v vojnih skladiščih, tako da bo dobila ameriška vojska novo izdelane topove, svoje dosedanje pa lahko pošlje zaveznikom. Zavezniki bodo dobili tako na tisoče ameriških topov. Isti ukrepi so bili sprejeti tudi glede ostalih vrst orožja, ki bi jih zavezniki dobili.

Ves izvoz iz Anglije na Balkan in južnovzhodno Evropo je ustavljen.

Poročila iz vojne med Italijo in zavezniki:

Prvi spopadi pehote v Alpah in ob libijski meji

Močno delovanje obojega letalstva

Rim, 14. junija. o. Današnje uradno poročilo italijanskega vrhovnega poveljstva pravi med drugim:

Na alpski meji (med Italijo in Francijo) je prišlo do manjših spopadov pehote. Poskus neke sovražne jedinice, da bi osvojila prelaz Galibien, je bil odbit.

V srednjem delu Sredozemskega morja so sovražne podmornice brez uspeha poskušale ovirati gibanje naše mornarice. Pri tem sta bili dve sovražni podmornici zadeti, ena pa poškodovana.

Naše letalstvo je izvedlo napadalne polete nad sovražnimi oporišči v Tunisu in bombardiralo ter s strojnimi obstreljevali letališče na otokih Hye-res (pred Toulonom). Izvedeni so bili tudi napadi na vojno pristanišče Toulon ter letališče Payanne v Provenci. Eno naše letalo se ni vrnilo.

Izvedeni so bili ogledniški poleti nad sovražnimi ozemljem in oporišči.

Na egiptovsko-libijski meji je sovražnik poskusil napad na naše postojanke z oklopnimi vozovi. Naša obramba je napad odbila ter uničila več teh vozov. Sovražnik je napadel na kopnem tudi pri Moiali ob južni meji Abesinije, a je bil odbit.

Naša letala so bombardirala Port Sudan ob Rdečem morju ter pristanišče Aden in tamošnje letališče. Dve naši letali se nista vrnila.

London, 14. junija. Poveljstvo južnoafri-

ških letalskih sil poroča, da je 15 letal izvedlo ogledniške in napadalne polete nad južno Abesinijo. Vsa letala so se vrnila na svoja oporišča.

Pri spopadih, od katerih je prišlo na angleško-libijski meji, so britanski vojniki ujeli 60 italijanskih vojakov in 2 častnika. Na britanski strani ni bilo nobenih izgub.

Snoči in davi je sovražnik dvakrat napadel z letali trdnjavo Aden ob Rdečem morju. Vrgel je bombe, ne da bi bil povzročil kakšno škodo. Davi smo sestrelili eno sovražno letalo. Pet Arabcev je našlo smrt, 5 jih je pa ranjenih. Prebivalstvo je ostalo popolnoma mirno.

Angleška letala so izvedla napad na italijansko oporišče Asab ob Rdečem morju, kjer je bila porušena električna centrala, uničena pa tudi skladišča goriva ter razjede na vojašnice. Izveden je bil tudi napad na Diredau v Abesiniji (ob železniški progi proti Adis Abebi), kjer je bilo tudi skladišče streliva pognano v zrak.

Rim, 14. junija. Stefani: Podrobnosti o sovražnem napadu na Turin 12. junija ob 1.35: Sovražnik je vrgel 30 bomb, 12 jih ni eksplodiralo. Letalo so letela 6000 m visoko. Alarm je trajal dve uri. Objokujemo 14 mrtvih civilistov, med njimi 12 moških in 2 ženski. Poročilo navaja nato imena žrtev in 38 ranjenih, med njimi 20 moških in 18 žensk. Med ranjenci je tudi neki 21 mesečni otrok.

Napovedi o odločitvi Turčije:

Turčija pojde v vojno proti Italiji, če bo napadena

Akcije Sovjetov za ohranitev miru v Turčiji in na Balkanu

Carigrad, 14. junija. m. V Ankari vlada zadnje dni velika diplomatska delavnost. Več tujih zastopnikov je obiskalo zunanje ministrstvo. Zlasti je bilo opaziti obiske in razgovore diplomatskih zastopnikov Francije, Anglije, Italije, Nemčije in Sovjetske Rusije. Vsa ta diplomatska delavnost ima namen prepričati, da bi se vojno stanje razširilo na Bližnji vzhod.

Posebno pozornost posvečajo tukajšnji politični krogi sovjetsko-turškim razgovorom, ki potekajo v Ankari in v Moskvi. V Ankari pričakujejo spet prihod poveljnika zaveznških armad na Bližnjem vzhodu generala Mittelhauserja. Zavezniki od Turčije samo zahtevajo, da olajša prevoz črt in vojnega materiala za Bližnjega vzhoda ter da potem ona prevzame varstvo Sirije in Palestine.

To vest v Ankari razlagajo kot znamenje, da tudi zavezniki sami ne bi želeli, da bi Turčija stopila v vojno, ker ima zdaj novo nalogo, to je, da pazi na zaveznške posesti Bližnjega vzhoda. Turški uradni krogi pravijo, da se bo Turčija držala svojih obveznosti in da se bo branila, če bi jo kdo napadel.

Nekateri krogi vežejo usodo Turčije z usodo Egipta ter sprašujejo, ali bi morala stopiti v vojno tudi Turčija, če bi to storil Egipt. Menijo, da povezanost med Egiptom in Turčijo ne gre tako daleč, da bi Turčija morala stopiti v vojno sporedno z Egiptom. Države, ki si prizadevajo, da bi Turčija ostala izven sedanjih vojnih zapletov, vztrajajo na povezanosti usode Turčije z usodo balkanskih držav. V teh državah pa zdaj prevladuje mnenje,

da se vojna akcija razširja drugam in ne na jugovzhod in da se vse bolj oddaljuje od balkanskega polotoka, tako da ni razlogov za vstop Turčije v vojno.

Zato zastopniki omenjenih držav, med njimi zlasti Sovjetska Rusija, poudarjajo, da ne gre za vprašanje Dardanel, kar je vsekakor važno, ker to vprašanje smatrajo za najobčutljivejšo točko turške zunanje politike.

Poučeni krogi pravijo, da je sovjetska vlada sporočila turški vladi, da bo podpirala vsako akcijo Turčije, ki bi imela namen, da Turčija ostane ob strani sedanjega vojnega spopada in da ne bo ničesar storila glede pomorskih očin ali Črnega morja, temveč da se bo na vso moč prizadevala, da obrzi izven spopada Turčijo, države balkanskega polotoka in Bližnjega vzhoda.

Na odločujočih turških mestih pa odločno zanikajo vse vesti o nekakih ozemljih, ki so jih baje zavezniki ponudili Turčiji za vstop v vojno na strani Francije in Anglije. Isti krogi izjavljajo, da so življenjske koristi Turčije na balkanskem polotoku v okviru Balkanske zveze, kakor tudi na najzahodnejšem delu Bližnjega vzhoda. Turčija bo določala svojo zunanjo politiko in svoje stališče v okviru tega določenega področja.

Ker se pa splošno smatra, da bo Bližnji vzhod potegnjena v sedanjo vojno, je vsa pozornost osredotočena na vprašanje o izvajanju balkanskega sporazuma, zaradi česar tesnejšega sodelovanja balkanskih držav za ohranitev nevtralnosti in miru na Balkanskem polotoku.

Razne zgodbe iz sodne dvorane

Zagrebski trgovec povozil budimpeštanskega odvetnika - Ukradene Jakopičeve slike - Mesarske lope na živilskem trgu

Ljubljana, 14. junija.

Kazenski sodnik poedinec na okrožnem sodišču dr. Leon Pompe je včeraj obravnaval in sodil zanimive kazenske zadeve, tako avtomobilsko nesrečo na Bledu.

Julija lani je bila letoviška sezona na Bledu prav živahna. Posebno mnogo tujcev je prišlo iz Madžarske, tako iz Budimpešte. Med drugimi je prišel s svojo rodino na Blede tudi znameniti in v budimpeštanskih pravnih krogih ugledni odvetnik dr. Jules Szaluzinski, da bi si tu okrepil zdravje v svežem in čistem planinskem zraku. Bil je starejši človek, bogat. Okoli 17 dne 13. julija je odvetnik mirno korakal po trotoarju proti hotelu Toplice. Na ovinku je hotel prekorajčiti cesto in oditi na drugo stran. Bil je nekako že blizu drugega kraja ceste, ko je pridrvel od Park-hotela proti Toplicam luksuzni avto zagrebškega trgovca Salka Kurtagiča. Avto je sofiral sam trgovec, poleg njega pa je bila njegova soproga. Vozač je skušal nesrečo preprečiti, bilo je prepozno. Avto je poaril odvetnika na tla in ga vrgel na pločnik. Bila je strašna nesreča. Avto mu je potolčil obe nogi, več reber, prelomil lobanjo in odvetnik je dobil tudi pretres možganov. Dr. Szaluzinski je pozneje, dne 17. julija l. l., podlegel poškodbam.

Zagrebski trgovec Kurtagič je bil ovaden državnemu tožilstvu, ki je odredilo najstrožje in najnatančnejšo preiskavo, kako je prišlo do nesreče. Sedaj je prišel zagrebški trgovec pred kazenski tribunal, da se zagovarja zaradi neprevidne in prehitre vožnje, s katero je povzročil iz malomarnosti smrtno nesrečo. Obtožen je bil prestopka po znanem avtomobilskem paragrafu kazenskega zakonika.

Obtoženi zagrebški trgovec je v bistvu priznal dejanje, toda svoj zagovor je osredotočil na okolnost, da je bil budimpeštanski odvetnik tudi sam sokriv nesreče. Globoko je obžaloval ta nesrečni prometni primer ter omenil, da je že plačal odvetnikovi vdovi primeren znesek na račun njenih odškodninskih zahtevkov. Obramba je navajala, da je obtoženec vozil počasi z najmanj 25 km na uro, dočim obtožba trdi, da je vozil z brzino do 70 km na uro. Odvetnik se je v kritičnem trenutku zelo prestrašil, je balanceliral in neprevidno stopil s trotoarja na cesto. Obtoženec je storil vse, da bi preprečil nesrečo. Cesta je bila mokra.

Zagrebski trgovec Salko Kurtagič je bil obsojen zaradi prestopka po § 205-II kaz. zak. na 4 mesece zapor, v plačilo stroškov kazenskega postopanja in izvršitvi kazni ter v plačilo povprečne v znesku 500 din. Sodba je bila izrečena po gojno za 2 leti.

Ta avtomobilska nesreča je lani vzbudila povsod veliko senzacijo. O njej so posebno mnogo pisali budimpeštanski listi in tudi drugi. Odvetnikova vdova je zahtevala visoko odškodnino, tako

3500 din mesečne rente. Sodnik jo je glede teh zahtevkov zavrnil na civilno-pravno pot.

Nestor slovenskih akademskih slikarjev gosp. Rihard Jakopič, ki je dobričina in usmiljenega srca in rad pomaga brezposelnim, je lani avgusta dobil nejavljen obisk. Neki delavec Jože, doma iz Selške doline, je prišel k slikarju Jakopiču in mu odnesel 6 manjših umetniških slik. Jože je slike hotel prodati. Zalotili so ga. Sedaj je bil Jože pred kazenskim sodnikom poedincem obtožen prestopka tatvine. Obtožnica ceni vrednost slik na 2000 din. Jože se je izgovarjal, da je bil popolnoma pijan, da sploh ne ve, kako je zakolovratil k slikarju Jakopiču in kako je slike odnesel. Drugače pa je skesano obžaloval tatvino. Jože je bil obsojen na 1 mesec zapor.

Zivahne kupčije s hišami letos tudi mnogo vplivajo na stanovanjske odpovedi, podane na okrajnem sodišču. Novi lastniki hiš navadno odpovedujejo strankam stanovanja. Dostikrat se godi strankam krivica, ker so v hiši stanovale po več let in so redno plačevale najemnino. Toda novi gospodar je drugačen hišni vladar. Stanovanjske odpovedi so dosegle letos že pravi rekord. Podanih je bilo doslej že 1188 sodnih odpovedi za izpraznitve stanovanj in raznih lokalov, lani pa do tega časa je 713.

Zanimivo je, da je bilo zadnji čas pri okrajnem sodišču vloženih nad 100 deložacijskih predlogov, s katerimi gospodarji zahtevajo, da morajo stranke eksekutivnim potem izprazniti stanovanje oziroma da morajo izvršilni organi sami stranko spraviti iz stanovanja. Mestna občina je podala več predlogov za eksekutivno odstranitev mesarskih lop na živilskem trgu v Šolskem drevoredu. Gre v prvi vrsti za mesarske in druge lope, ki stoje v prvi vrsti ob bregu Ljubljane. Te lope morajo mesarji v najkrajšem času odstraniti. Mesarji ugovarjajo. Kakor znano, namerava mestna občina ljubljanska že letos pričeti s preurejanjem živilskega trga po Plečnikovih načrtih. Najprej bodo uredili breg ob Ljubljani, zato je potrebna odstranitev mesarskih lop.

Nekaj podatkov z OUZD

Zaposlenost moškega delavstva se je v aprilu 1940 znatno zboljšala in sicer za +7096 delavcev, dočim je zaposlenost ženskega delavstva nekoliko padla in sicer za -282 delavk.

Zdravstveno stanje zavarovancev je napram istemu mesecu lanskega leta neprimerno boljše. Kljub večjemu članstvu je stavež delanostnih bolnikov padel za -198; zaradi tega je tudi odstotek bolnikov za -0,37 manjša.

Tudi plače zavarovane delavstva so narasle, tako pri moških kot pri ženskah. Povprečna dnevna zavarovana mezda se je povečala za +1,22 din, to je skoraj za 5%, kar pa še vedno ne odgovarja povečanju draginje.

Ljubljana od včeraj do danes

Čprav je bilo včerajšnje jutro hudo temno in nebo sivo, da se je zdelo kakor bi se vsak čas lahko spustil z njega mokri blagoslov, se je zasukalo povsem nepričakovano čisto drugače. Sveži, močni vetrovi so razkropili oblake in že kmalu je sonce z vso svojo močjo posijalo v lepi dan. Pošteno vroče je postalo in popoldne so tisti, ki so imeli čas, pohiteli k vodi. Za kopanje sicer ni bilo posebno pripravno, ker je od časa do časa potegnil hladni veter. Prti večeru se je nebo ujasnilo do kraja. Noč je bila lepa, jasna, redke zvezde so sijale in zlati srp meseca je visel na zahodnem nebu. Pozno v noči pa se je nebo prevleklo z oblaki čez in čez. Tudi današnje jutro je bilo oblačno. Pa že zgodaj popoldne se je sonce pririnilo skozi megleni zastor. Čez dan bo najbrž sopeno, če se ne bo popoldne morda še pripravilo k nevihti.

Veseli drobiž na ljubljanskih ulicah

Z večernimi vlaki so se včeraj vrnili v mesto otroci, ki hodijo v ljubljanske ljudske šole. Koliko je bilo tega drobiža, neverjetno. Nekoliko zaspani so seveda bili in utrujeni od celodnevnega izleta. Pa nič zato! Veselo so čebljali, kazali očetu, materi, bratu ali sestri, ki so prišli ponj na kolodvor, šopke cvetja, ki so ga nabrali. To je bilo pripovedovanja, kako je bilo lepo, kaj vse so videli. Lepi so časi, ko človek še gleda okrog sebe vse v čarobnih barvah in ko mu šolski izlet pomeni toliko kakor pohod in obljubljeno deželo. Vse je tako lepo, skrivnostno, čudežno pomembno.

„Kar je tvoje, to je moje.“

tako si mislijo tatovi, ta zalega, ki je ni mogoče iztebiti. Tuje lastnine ne morejo pustiti pri miru. Če se le pokaže količikaj ugodna prilika, kaj »polfulijo«. Vse jim pride prav, nobena reč ni preslaba.

Pri tem pa jim tudi odlično pomaga znana splošna človeška lastnost, prevelika zaupljivost ali neprevidnost. Žrtve te slabosti so zlasti kolesarji, ki svoja vozila prislajajo k zidovom, ko stopajo za hip po opravkih zlasti v uradna poslopja. Kolesarske tatvine so v našem mestu na dnevnem redu, ne zmanjka pa tudi drugih ne.

Ivanu Germeku je bil v Jeranovi ulici ukraden fotografski aparat znamke »Agfa«. Aparat je bil vreden svojih 500 dinarjev.

Ivanu Brajanu pa je iz stanovanja v Belgrajski ulici tat odnesel par rjavih visokih moških kvedrovcev, dva para črnih nizkih moških čevljev, siv moški površnik, par rjavih otroških sandalov ter aktovko iz črnega usnja. Brajan je bil po tej tatvini oškodovan za približno 870 dinarjev.

Mariji Pehanijevi je s podstrešja v hiši v Vegovi ulici odnesel ženski kovček, par moških smučarskih čevljev, par ženskih kvedrovcev, šotor ter še nekaj drugih malenkosti. Pehanijeva je bila oškodovana za približno 1870 dinarjev.

Na policiji pa imajo zabeleženih še nekaj drugih tatvin; iz dneva v dan prihajajo nove prijave. Tatovi ne poznajo počitka.

Unija za varstvo otrok - Mariborčanom

Maribor, 13. junija.

Jugoslovanska Unija za zaščito otrok, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, je objavila po časopisih že večkrat poziv, naj zbirajo društva, organizacije in posamezniki potreben material in denarna sredstva za zaščito otrok in mater v primeru vojne. Ker se pravi v 2. točki navedenega poziva, da se lahko dostavi material itd. po najkrajši poti tudi krajevnemu odboru Unije, torej n. pr. našemu v Mariboru, zato naznanja krajevni odbor Unije v Mariboru, da se sprejema nabavno blago, oziroma denar pri socialno političnem uradu mestnega poglavarstva v Mariboru, Rotovski trg 9. Med blagom so najbolj dobrodošle odeje in rjuhe. Naberite in darujte, kolikor morete! Casi so resni in pomoč javnosti je nujno potrebna. Če — kakor vsi upamo — nabranega materiala ne bo treba uporabiti v vojno zaščitne svrhe, ga bo pozneje krajevni odbor Unije razdelil med potrebne ustanove.

Jugoslovanska Unija za zaščito otrok vabi k prijavi prostovoljne delavce, ki bi hoteli opravljati prostovoljno razna dela v primeru potrebe evakuacije otrok, bodisi za nego malih otrok, bodisi kot vzgojitelji ali vzgojiteljice, bodisi za ekonomsko ali administrativno službo, kakor tudi za gospodarsko službo. V poštev pridejo le žene in oni moški, ki niso vojaški obvezniki. Vsi, ki bi hoteli takšno delo sprejeti, naj se s področja mesta Maribora javijo v pisarni socialno političnega urada mestnega poglavarstva, Rotovski trg 9. Prijavite se sprejemajo od 8 do 13. Kdor bi se ne mogel osebno prijaviti, hotel pa bi se prijaviti pisмено, naj v pismu navede ime in priimek, poklic, izobrazbo, rojstni datum, kraj rojstva, pristojnost, ali je prijaviteljen samski ali poročen in koliko otrok ima, za kakšno delo se prijavlja ter točen naslov stanovanja.

Krajevni odbor Jugoslovanske Unije za zaščito otrok v Mariboru.

Navaden, to se pravi velik promet v bolnišnico

Tudi včeraj je bil promet v bolnišnici izredno velik kakor je letos tolikokrat. Med drugimi bolniki so včeraj tam sprejeli tudi naslednje ponesrečence:

Omerja Murgiča, delavca, ki je zaposlen pri banovinskem kamnolomu v Kamni gorici; pri premikanju je prišel med dva vozička, ki sta bila nalozena s kamenjem, in pri tem mu je zdrobilo nogo.

Desetletni Anžurjev Zdenko iz Gradca pri Litiji, sin progovnega čuvaja, se je igral na cesti. Prav ta čas se je mimo pripeljal cestni valjar, katerega pa fant v svoji zaverovanosti ni videl. Valjar ga je podrl na tla ter mu zdrobil levo nogo.

Stanje triletnega Koroščevega Tončka iz mestnega otroškega zavetišča v stari cukrarni je kaj nevarno. Fantiček je bil padel, kakor smo napisali že včeraj, po stopnicah tako nesrečno, da se je hudo potolkel po glavi. To pa bi še ne bilo tako zaskrbljivo, toda zdaj so se mu menda rane vnele, zastrupitev se je javila. Zdravniki se prav resno boje za njegovo življenje.

Hišni posestniki si bodo ogledali razstavo o protiletalski zaščiti

Prvo društvo hišnih posestnikov si jutri, v soboto popoldne ob 17 na posebno povabilo župana dr. Jura Adlešiča ogleda protiletalsko zaščitno razstavo, ki jo je mestni zaščitni urad priredil na vselejmu. Razni strokovnjaki bodo vso razstavo pojasnjevali, tako da bodo hišni posestniki poučeni prav o vsem, kar potrebujejo. Predvajana bo tudi umetna zameglitev in učinek sredstva za impregniranje lesa »Antiofin«, ki ga je izumil g. Parkelj iz Sločic. Med članstvom I. društva hišnih posestnikov vlada za obisk razstave prav veliko zanimanje zlasti zato, ker bodo vse razlage upoštevale potrebe hišnih posestnikov, strokovnjaki bodo pa dajali tudi vsakršne informacije na vprašanja obiskovalcev.

Filmi

»Veliki don Juan« (Kino Matica). Zgodbo o velikem angleškem dramatem igralcu Garricku so Warner Brothers poverili v obdelavo režiserju Jamesu Whalenu, ki je s precejšnjim uspehom poskusil oživitvi vzhodne dobe. Pokazal pa je tudi tipično ameriško pojmovanje evropskih razmer, kjer so vse stvari kakor lične igračke in kjer se ljudje brez izjeme vedejo na neki način operetno. Ker je bila snov vzeta iz življenja odrskih ljudi, je teatralnost v njihovom početju in govoru še podčrtal. Skraja se zdi fabula obdelana nekam blede, medlo, toda kakor hitro smo postavljeni v sredo dejanja, in tod se prepričamo, da Whalen razpolaga s smislom za zlat in duhoviti humor klub temu, da komične plati tu pa tam pretira v grotesknost in pavilhozstvo, v dva sloga smešnosti, ki sta ameriškega okusa tako všeč, da jih mora imeti vsaj za ščepec slednje njihovo filmsko delo. Na izredno srečen način je s prikazom zadel v jedro človeške — prečloveške slabosti, to človeško neoblegano in naivno važnost gledališkega ljudstva, to krmežljivo malenkostnost in preobčutljivost. Prizori, katerih čini »Comédie Française«, ki so za en dan najeli gostilo, v kateri mora prenočiti Garrick, igrajo gostilniško osebo, so prav zares odlični. Garricka igra Brian Aherne, ki se je bil proslavil z vlogo Maksimilijana v Juarezu, se nam v »Velikem donu Juana« predstavi z nove plati in dokazuje svoje vsestranske igralske sposobnosti. S krasnim smislom za humor obvladuje situacije in gradi pred nami dragocene lik. Odlična njegova soigralka je Olivia de Havilland, zlasti v dramatično krepki sceni razočaranja.

Drobne iz Kranja

Akademski slikar Tine Gorjup razstavlja v Kranju. V gimnazijski telodavnici v Kranju razstavlja akad. slikar Tine Gorjup svoja dela. Razstava je dnevno odprta od 9—10, in sicer do 24. junija. V nedeljo ob pol 12 vodi slikar sam po razstavi obiskovalce. Obiščite to razstavo!

Konji so se splašili. Na Cojzovi cesti so se nenadoma splašili konji, katerih lastnik je Koprivnik Jakob, posestnik. Med mimoidočimi je nastala splošna panika, k sreči pa se pantantom ni zgodilo nič hudega. Eden od vpreženih konj se je prav nevarno poškodoval.

Pretep. Veliko veselja in zabave je nudil prizor med nekimi kranjskimi dimnikarjem in neko gospo, ki sta se spopadla in se stepla. Zakaj je šlo, ne vemo. Vmes je morala poseči policija.

Hoja med. Zvedeli smo iz zanesljivega vira, da je začela hoja pod Krimom mediti. Čebelarji, prepričajte se in izrabite ugodno priliko!

Clements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

»Vi morate urediti, da grem z njimi!« je zaklicala z vso odločnostjo in vsa njena postava je izražala nepopustljivost. Oči so ji sijale vso odločnost, v njih se je iskrala moč levine, ki je pripravljena braniti svoje pravice do zmagale ali do popolnega propada.

»Vi zahtevate nekaj strašnega!« je odgovoril doktor.

»Prosimo vas, storite mi to! Vem, kaj zahtevam!« Amy, v kateri so butala čustva med seboj kot morski valovi ko jih sibajo besni vetrovi, je pri tem nenadoma popolnoma sprememila izraz svoje postave in svojega glasu. Res je prosila, toda zadnje vesede: »Jaz vem, kaj zahtevam!« je izgovorila tako izredno počasi in zategnjeno in zraven pogledala Miss Julijo. Dobro je namreč vedela, da se tudi Julija pripravila na »Kružni otok« in da je o tem že trdno odločena. Ta načrt ji mora brezpogojno preprečiti in to na ta način, da spremilja svojo moža na otok ona sama. Samo tako si ga bo očuvala in ga ohranila zase, ko bo ozdravel. Julijo je pogledala postrani. Popolnoma dobro jo je razumela. Tudi ona je v tem trenutku čutila, da mora priti med njo in to zakonito Presovo ženo do borbe, toda ta borba se

mora končati z njeno zmago. Ne zato, da bi si prisvojila Presa, ne, da ne propadeta in Pres in Amy, ker Amy ni sposobna, da bi vzdržala vse napore pri bolniku. Julija je zato sklenila uporabiti vse svoje sile in sposobnosti, da odvrne Amy od njene blazne namere, čeprav je tudi Julija verjela v njeno odločnost in neomahljivost, da bi se mogla Julija sama vso žrtvovati na »Kružnem otoku« z delom za srečo in Presa in Amy.

Zato je Julija, čim je doktor Livingston dal Amy svojo obljubo in pustil na hodniku obe ženi sami, stopila pred Presovo ženo, še preden je utegnula Amy vrtniti se v sobo in ji rekla odkrito in premišljeno:

»Kot njegova žena imate pravico, da greste z njim, ali pa ste tudi premislili, če ste za to sposobni?«

»Ljubim ga in zato sem!« je Amy suho odgovorila Juliji naravnost v obraz in ji hotela obrniti ledja.

»Pocakajte!« je zaklicala Julija. »Ljubiti ni dovolj! Ali ste za vse to dovolj močni?«

»Rešila mu bom življenje! To je vse!«

»Ali pa veste, kako je treba postopati s črnci? Ali jih znate toliko prestrašiti,

da vas bodo ubogali, ker od takih momentov bo odvisno vaše in njegovo življenje? Če tega ne znate, bosta oba propadla! — Umrla bosta tam oba!«

»Taka je naša usoda!« je razburjeno in pretreseno odgovorila Mrs Amy.

»Vidite, ravno to, se ne sme zgoditi! Usoda je v naših rokah in mi jo moramo usmerjati tako, kot mi to želimo. Zato vam ni treba s svojo smrtjo dokazati, da ga ljubite.«

»Toda ali ga morete rešiti vi?« je vprašala Amy, očito zlomljena v svoji odpornosti. Zagledala se je v Julijo kot bi od nje pričakovala, neke posebne rešitve iz ugodnega izhoda iz vsega tega.

»Amy, ne gre več za naju!« je toplo, skoraj estreško odgovorila Julija in jo zgrabila za roko... »Verjemite mi, rešila ga bom! Jaz sem za borbo sposobnejša! Ko bi vi poznali vse strahote otoka... Na vsakem koraku preži smrt... Pres bo med stotinami drugih! Njemu od strani boste morali prebiti dave in noči... Morali ga boste kopati, morali se boste borili za njegovo zdravlje in hrano... Mrs Amy, braniti ga boste morali pred vsemi!... Premagati boste morali... smrt!« je zasplo, tajinstveno in toplo, prepričljivo in odločno, ob nekaterih trenutkih estreško zaupljivo, pripovedovala Julija Mrs Amy ne da bi ji spustila roke. Čakala je od nje ene same besede. Besedo, s katero ji bo dovolila, da jo zamenja na Kružnem otoku, da namesto nje ona bdi nad Presovim življenjem in da ga namesto nje ona brani pred smrtjo.

Amy je molčala, gledala nekaj časa predse, pa zopet v Julijo, nekaj časa nekam v neznanu daljavo, pa zopet proti vratom sebe, kjer je ležal Pres. Zakaj zahteva ta žena tako uporno, da bi jo najdomestovala na »Kružnem otoku? Zakaj hoče biti prav ona ob Presu in ona žrtvovati svoje življenje za njenega moža? Ali ni tu preracunana in demonska sebičnost, ki še vedno tli v Juliji in jo ona uporablja v najusodnejšem trenutku kot najboljše orožje proti njej in njeni ljubezni?«

Ona hoče iti s Presom samo zato, da ga ji vzame ko ozdravi, in zato tako težko in grozljivo opisuje in prikljuje v spomin vse one strahote, ki jo čakajo ob Presu na »Kružnem otoku«. Zato to dokazovanje, da ona nima dovolj sile in moči, da bi mogla držati ves ta trud in vse napore! Ta demonska žena, ki je zaradi svoje nemorete žrtvovala Bucka, hotela umagniti svojim načrtom s poti Teda, ne misli dobro! Ne! Ne! se je pri sebi odločevala Amy in se naglo, nepričakovano iztrgala Juliji iz rok in stekla v sobo, kjer je ležal bolnik, napaden od težke epidemije in stalno v nezavesti. Julija je žalostno gledala za njo in se počasi spustila po stopnicah nizdol. Bila je prepričana, da ji Mrs Amy ne verjame, da misli o njej in njenih namerah slabo. Noče popustiti le iz strahu, češ da ji hoče ona na ta način preveziti moža. Zaradi tega suma ji Amy tudi noče pustiti prilike, da popravi vse to slabo mišljenje o sebi, da si očisti dušo in vest grehov in da si prisluzi novo in mirno življenje. Ko je stopala po stopni-

cah nizdol, se ji je povesila glava globoko proti tlom. Upala je, da morda vendar še ni vse propadlo... XXI.

Pri odhodu iz hiše.

Ko je prišla Miss Julija na zadnjo stopnico, je bila Mrs Amy že pri Presu in mu z vso nežnostjo brisala s čela in obraza velike znojne kaplje s svojim belim, svilenim robcem in zraven napeto prislukovala vsakemu njegovemu dihu, vsakemu njegovemu vzdihu in vsaki besedi, ki jo je podzavestno izgovoril v teški vročini. Ležal je v nezavesti in v blaznosti podzavestno izgovarjal različne, tako globoko v srce segajoče besede. V teh njegovih pretiranih in brezsmiselnih besedah je hotela odkriti njegove misli, ki so mu brez njegove volje in njegove vednosti švigale po glavi in so jih povzročale samo točne slike in vizije bolne fantazije.

Miss Julija, zagnjena v svoj temni plašč s kapico, v kakršnega se je skrivala tudi na poti preko karantenske meje, je ravno hotela stopiti na ulico, kjer so s pošastnimi plameni goreli ognji in se je zadušljivo kadilo po goreči smoli med zidovi hiš, na katerih so visela strašna črna znamenja v obliki črke »Y«. Ko se je tesno zavijala v svoj plašč, so se nenadoma odprla vrata in na hodnik pred predobno so stopili bolničarji z nosili za bolnika. Z njimi je bil tudi stražar, oborožen e puško in do oči zakrit z robcem, da bi se tako zavaroval pred dimom in vzduhom bolnikov. Julija je obetala in zatrepetala.

Od tu in tam

Nova uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o vseučiliščih iz leta 1938 in splošne uredbe o vseučiliščih iz leta 1931 je predpisal ministrski svet. Po njej se med drugim spreminjajo vsa določila splošne uredbe medicinskih fakultet v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani, ki se strinjajo s čl. 51 zakona o vseučiliščih. Prosvetni minister pa se pooblašča, da s posebno odredbo uredi, da se bo postopno odprlo še nadaljnji pet semestrov na medicinski fakulteti v Ljubljani. § 145 splošne uredbe o vseučiliščih se po novem glasi: »Za izpite kandidatov sta dve izpraševalni komisiji: prva bo v Belgradu in bo izpraševala vse asistente vseučilišča v Belgradu in ločenih fakultet v Skoplju ter Subotici, druga pa, ki bo izpraševala vse asistente vseučilišča v Ljubljani.« Z večerajšnjim dnem je ta uredba stopila v veljavo.

Razstava jugoslovanskega in bolgarskega združništva bo prirejena v Belgradu v dneh od 26. do 28. junija. Svoje prostore bo imela na belgrajskem velesejmu. Na njej se bodo obiskovalci lahko prepričali, koliko je združništvo v zadnjem času napredovalo, kakor tudi, koliko koristi so že do sedaj od tega razvoja združništva imele naše in bolgarske vasi. Na razstavi bo prikazana tudi združniška književnost in časopise.

Znato je omejen promet med Reko in Sušakom, odkar je Italija stopila v vojno. Popolnoma je ustavljen osebni promet. Ker je zaradi tega nastala precejšnja škoda, so se že začela pogajanja, kako bi se to vprašanje srečno rešilo, da bi bilo za obe strani prav. Sicer nekateri smatrajo, da bo dosedanj promet ostal nespremenjen, pričakujejo pa v kratkem nadaljnjih odločb italijanskih oblastí.

Tudi o določitvi najvišjih dovoljenih cen za kmetijske pridelke so te dni začeli govoriti v naših gospodarskih, predvsem kmetijskih krogih. Pravijo celo, da se je s tem vprašanjem že bavila tudi vlada. Vprašanje določitve najvišjih cen kmetijskih pridelkov se je sprožilo še prav posebno v zvezi s tem, da se letošnja žetev že približuje. Hrvatski kmetijski krogi pravijo, da so odločno proti takšnim nameram, ker bi gotovo občutno prizadejale tudi vse naše gospodarstvo ter omejevali svobodo trgovine.

Madžarski trgovinski minister dr. Vargo bo še ta teden prišel v Belgrad. V našo prestolnico bo prišel, da bo vrnil obisk svojemu jugoslov. tovarišu dr. Ivanu Andrusu. Z dr. Vargo bo v Belgrad prišel tudi župan budimpeštanske občine. Obaba bosta ostala na obisku dva dni.

Na najslavesnejši način so šibeničani obhajali praznik dne, ko je bilo osvobodeno njihovo rodno mesto. Ob istem času pa je bila tudi slava šibeniškega garnizona. General Živojin Pavlovič je v lepem nagovoru podčrtal pomen velikega dne, ko je bil pred devetnajstimi leti šibeničani osvobodeni in zedinjeni z ostalo našo domovino. S teh praznov so bile poslano vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu.

Hrvatje v Ameriki so poslali lep prispevek svojim pomoči potrebnim bratom v »starem kraju«. Na naslov dr. Mačka in preko »Hrvatske štedionice« je prispela v Zagreb vsota 631 dolarjev, kar predstavlja v našem danarju znesek 34.703 din. To vsoto so poslali hrvaški izseljenci v Ameriki iz Chicaga v domovino, in sicer pod okriljem hrvaških društev ter organizacij v Ameriki. Denar je namenjen za pomoč bratom v domovini. Dr. Maček se je s posebnim pismom obrnil na Mihaila Smetha, ki je bil to vsoto poslal. Prav lepo se mu je zahvalil v imenu vseh tistih hrvaških rojakov po pasivnih krajih, ki se le stežka prebijajo skozi življenje. Ta podpora bo hrvaškim siromakom prišla kaj prav.

Manj kot polovica letošnje žetve pšenice bo verjetno prišla na trg, menijo belgrajski »Vreme«. Zdi se, da mali posestniki pšenice sploh ne bodo prodajali. Pravi socialni razlogi govore za to, da naj letos cene pšenice ne bodo visoke. Če vzamemo, da so glavni potrošniki, ki kupujejo kruh, delavci in nameščenci, katerih je v državi okrog 700.000 (k njim pa je treba vsekakor prišteti tudi javne uslužbence, katerih je precej več kakor 300.000), potem lahko trdimo, da samo oni porabijo letno okrog 400.000 ton kruha. Lani ob tem času so kruh prodajali po 5 din kilogram. To se pravi, da so samo javni in privatni nameščenci ter delavci lani za kruh potrošili 1200 milijonov dinarjev. Pri ceni 5 din za kilogram bi se ta znesek povzela za celih 800 milijonov dinarjev. Junija lanskega leta se je cena pšenice za metrski stot gibal okrog 150 din. Zdaj se giblje okrog 250 din. To je podražitev za več kakor 65%. Koruza je bila lani stot po 117 din, zdaj pa po 200 din, kar pomeni, da se je podražila za približno 75%. Kruh je bil lani od 2,50 do 3 din kilogram, zdaj pa je po 3,50 do 4,25 din kilogram. To se pravi, da se je podražilo za 4%. V tem času pa niso bile delavske in nameščenske plače niti približno tako povečane kakor bi bilo to z ozirom na podražitev potrebnih

Krošnjarenje je prepovedal v severnih krajih dunavske banovine ban dr. Kijurina. Prestopki bodo najstrožje kaznovani.

Za zbiranje rezervne hrane je izdal posebna navodila oddelek za obrt, trgovino in industrijo pri hrvaški banški upravi. Vsem trgovcem in gospodarstvenikom priporoča, naj se oskrbe z rezervami hrane v okviru svojega dosedanjega poslovanja. Za normalno zalaganje z rezervno hrano je treba vzeti tisto količino, ki odgovarja šestmesecnemu prometu posameznega podjetja v preteklem letu. Ta navodila so bila izdana zato, ker trgovci in gospodarstveniki niso bili v stanju, da bi se založili s potrebnimi rezervami hrane. Ker tudi zagrebško mestno poglavarstvo ni bilo v stanju, da bi se založilo z zadostnimi zalogami rezervne hrane, je bilo izdano gornje navodilo, ki bo trgovcem in gospodarstvenikom omogočilo, da se bodo lahko založili z rezervno hrano.

V zamejstvo sta hotela, pa sta prišla v zápor Peter Ilić in Dušan Mirković. Ker sta bila brezposelna, sta kovala vsake sorte načrte in tudi sklenila, da bo še najboljši, če ju mahneti v zamejstvo. Denarja pa nista imela, zato sta sklenila, da bosta vlomila v kakšno trgovino, nakradne stvari prodala in se na ta način založila za »rajžec«. Rečeno, storjeno. Toda pri tem podjetju nista imela sreče. Zasačili so ju in zdaj sta dobila od sodišča vsak po tri mesece zapora za svojo napačno podjetnost.

Nov grob iz rimskih časov so odkrili v Splitu prav na svetu, ki ga je kupil temeljni kipar Meštrovič. Na tem kraju so kopali slovit za novo hišo in so pri tej priliki delavci naleteli na grob. V njem so našli otroško okostje, ki je bilo v navadnem velikem loncu. Domnevajo, da je to okostje 4- do 5-letnega otroka. Učenjaki, ki se bavijo s takšnimi starimi najdbami, so menja, da je ta grob gotovo še iz starih rimskih časov. Šli so pri svojih domnevah še dalje. Celo to mislijo, da je na tem kraju stala nekdanja rimska vila »Rustica«.

Danes premiera dramatičnega češkega filma

Osemnajstletna

V glavnih vlogah: **Hana Vitova, Ladislav Boháč** in drugi znani češki igralci

Predstave ob 16., 19. in 21. uri **Kino Union** Tel. 22-21

Silos za 300 vagonov sadja v Mariboru

Na zadnjem občnem zboru Sadjarskega in vrtnarskega društva, ki je bil v Mariboru, se je med drugim govorilo tudi o gradnji silosa za sadje v Mariboru. Posledovodni podpredsednik ravnatelj Priol je poročal, da obstajajo resni nameni, da se začne z gradnjo že v doglednem času. Pretekli ponedeljek pa se je mudila v Mariboru komisija, v kateri so bili zastopniki banske uprave in društva Silos d. d. ter si je ogledala zemljišča, ki bi prišla v poštev za zidavo silosa za sadje v Mariboru.

Kakor znano, je osnovala naša vlada posebno delniško družbo, ki je državna ustanova in ki ima nalogo, da zgradi po vsej državi skladišča ali silose za žito in sadje. Za naše kraje bi bila posebno važna skladišča za sadje, v katerih bi bilo mogoče jabolka v hladilnih prostorih vskladiti za daljšo dobo ter jih potem spravljati na inozemska in tuzemska tržišča takrat, kadar so cene najugodnejše, to je pozimi in v zgodnji pomladi. Sedaj so morali naši sadjarji in trgovci ponujati jabolka v najneugodnejši sezoni, ko je trg s sadjem preplavljen ter so cene najnižje. Določeno je bilo, da se zgradi velik sadni silos v Mariboru, ki je središče naše sadne trgovine.

Komisija, ki se je v ponedeljek mudila v Mariboru, je izbrala stavbišče za silos v neposredni bližini mariborske carinarnice, med kolodvorom, carinarnico in Meljskim hribom. To stavbišče bo kupila banska uprava, seveda le pod pogojem, da začne družba Silos d. d. takoj z gradnjo. Stavbišče ima zelo primerno lego, ker je v neposredni bližini tovrstnega kolodvora ter bo mogoče brez velikih stroškov zvezati skladišče z železniškimi tiri s kolodvorom.

Predvideno je po načrtih, da bo imel mariborski sadni silos prostora za vskladiščenje 300 va-

gonov sadja. Opremljen bo z najmodernejšimi hladilnimi napravami, tako da bo odgovarjal vsem sodobnim zahtevam. Na zidavi silosa v Mariboru ni zainteresirano samo sadjarstvo v Sloveniji, temveč tudi v južnih pokrajinah, predvsem pa v Bosni in Srbiji. Mariborski silos ne bo imel namreč samo velikih hladilnih skladišč za jabolka, temveč prostore in naprave za ohlajevanje sadja, ki je že naloženo v vagonih. Do sedaj se je izvažalo iz naše države sadje ali v zabojih, ali pa v razsutem stanju v vagonih. Na ta način se je izvažalo tudi najbolj občutljivo sadje, kakor slive, breskve, marelice itd. Pri takem prevažanju občutljivega zrelega sadja pa gre veliko blaga v nič in se dostikrat zgodi, da dobi kupec v inozemstvu namesto celih češpelj samo brozgo, ki ni za drugo, kakor za prekuhanje v zganje. Naši sadjarji imajo zaradi tega vsako leto ogromno izgubo. Če se pa sadje prevažna v hladilnih vagonih, pa pride tudi v najoddaljenejše kraje popolnoma nepoškodovano in sveže. Hladilni vagoni, ki sami producirajo led, pa so predragi. Zaradi tega se uporabljajo posebni isotermični vagoni, v katerih se sadje v posebnih hladilnicah v kratkem času ohladi, obloži z ledom ter se potem odpošlje naprej. Takšna hladilnica za ohlajevanje sadja v vagonih se bo zgradila v sklopu sadnega silosa v Mariboru. Sadje iz južnih krajev, ki se bo pošiljalo v inozemstvo, se bo že tam naložilo v isotermečne vagonne ter ohladilo v hladilnicah, ko pa pridejo vagoni v Maribor, se bodo spet spravili za 24 ur v hladilnico v mariborskem silosu, kjer se bo sadje ohladilo ter obložilo z ledom, potem pa se odpošlje naprej.

Prav zaradi tega, ker je na zidavi silosa za sadje s hladilnimi napravami zainteresirano sadjarstvo vse naše države, obstoja upanje, da se bodo začele te naprave v Mariboru v doglednem času zidati kljub sedanjim negotovim razmeram.

Lepo delo SPD v preteklem letu

Slovensko planinsko društvo je imelo v letu 1939 skupaj 31 podružnic. Nadaljevalo je svojo akcijo za ustanovitev nove podružnice SPD v Kočevju. Na sestanku zaupnikov v Kočevju, dne 19. marca t. l., ki so se je udeležili dr. Pretnar iz Ljubljane in okrog 30 planincev iz Kočevja, je bila končano sklenjena ustanovitev podružnice SPD ter so se vložena pravila, tako da moremo pričakovati sklicanje ustanovnega občnega zbora v doglednem času. Pripravljali odbor že deluje, obnavlja markacijo in pripravila izdajanje orientacijskega zemljevida za Kočevsko. Podružnice so v smislu pravil SPD priredile svoje redne občne zbornice izvenšči podružnice SPD v Slovenski Bistrici, kjer je delovanje zastalo.

Statistika kaže sledečo sliko:

	leta 1938	leta 1939
rednih članov	7862	8116
mladinskih članov	1913	1947
člani akademiki	976	1071
skupaj članov	10.571	11.134

Iz gori navedenih zbranih statističnih podatkov je razvidno, da je imelo Slovensko planinsko društvo koncem leta 1939 483 članov več kot leta 1938. Rednih članov je bilo 154 več. Izdatnejši porast rednih članov zaznamuje podružnica SPD v Ljubljani s 153 člani in podružnica SPD v Radovljici s 38 člani. Večji padec članstva so imele podružnice SPD v Ljubljani (za 55 članov), v Skofji Loki (za 20 članov) in v Trzinu (za 20 članov). Po skupščini SPD v Novem mestu je imel Glavni odbor štiri seje, prejel je 628 dopisov ter odposlal 816 dopisov in okrog 2000 raznih okrožnic.

Glavni odbor je skušal sestaviti delovni načrt kot je bilo to naročeno na zadnji skupščini, vendar ni uspelo izvršiti to delo tako, da bi imelo SPD koristi od tega. Večina podružnic je le na kratko in na splošno sporočila, kaj bi bila naloga poedinih podružnic, niso pa pri tem navajale, ali bodo na razpolago finančna sredstva, da se morejo izvršiti akcije, ki jih želijo podružnice izvršiti. Končni efekt je ta, da delovni program s podatki, ki so sedaj zbrani, še ni izdelan. Konkretnejše bi bilo le vprašanje gradnje novih planinskih koč, o čemer pa je pri sedanjih neestabilnih razmerah nemogoče sestaviti proračune in kalkulacijo za amortizacijo. Zbrani podatki naj služijo posameznim podružnicam kot smernice za njihovo delovanje. Glavni odbor pa naj zbira le konkretne predloge za izvedbo onih akcij, ki jih po finančnih možnostih zmorejo poedine podružnice. Poenostavila bi se zadeva na ta način, da bi Glavni odbor sestavljal vprašalno polo, ki bi vsebovala vse potrebne podatke; tako bi se dali zbrati enotni podatki, o katerih bi se moglo na to konkretno razpravljati na eni prihodnji skupščini.

Glavni odbor je zbral seznam častnih in ustanovnih članov ter ga izročil uredniku Pl. Vestnika radi objave. Podružnice naj v bodoče nove ustanovne in častne člane sproti sporočajo Glavnemu odboru SPD, ki bo vodil točno evidenco.

Sprejemanju rednih članov morajo podružnice posvečati posebno pozornost. Naša planinska organizacija kot nacionalno društvo uživa polno zaupanje državnih oblastev; članska izkaznica služi za zadostno izkazilo pri posetu naših obmejnih gora. Dolžnost Slovenskega planinskega društva pa je skrbeti, da bodo imele izkaznice le nacionalno povsem zanesljive osebe ter da nudi članstvo SPD zadostno jamstvo o nacionalni neoporečnosti dotičnika. Nekatero podružnico so čistile vrste svojih članov. Skupščina naj odobri, da mora v bodoče vsak tuje-rodec predložiti odboru svoje podružnice izjavo dveh narodno neoporečnih rednih članov, ki sta najmanjše že eno leto člana dotične podružnice in jamčita za slovensko narodnost dotičnika. Poseben predlog bo še danes predložil skupščini. Podružnicam pa se ponovno naroča, da pazijo, komu izdajo člansko izkaznico, ker je sicer nevarnost, da bodo oblastva pričela dvomiti o zanesljivosti izkaznic SPD. Sočasno je Glavni odbor tudi povzel akcijo, da morajo podružnice SPD paziti na čistost slovenskega jezika, kar je zlasti važno pri posetu naših planinskih postojank, ki morajo v vsakem primeru kazati izrazito slovenski značaj.

Važnejša prireditve Glavnega odbora je bil planinski tabor dne 2. septembra 1939 na Plešivcu. Udeležilo se ga je okrog 300 planincev; tabor je predstavljal ponosno nacionalno manifestacijo slovenske planinske organizacije. Zal je bila slovesnost prehitro končana zaradi neresničnih vesti o vojaških vpoklikih. Letos se bo vršil planinski tabor v Kočevju, počakati pa je treba, da bodo zopet dovoljena javna zborovanja. Ostane naj pri tem, da se

vrši letošnji planinski tabor kot že določeno na Stojni pri Kočevju.

Glavni odbor je organiziral na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda zažiganje kresov ter uspešno izvedel to akcijo tako, da so zaplamteli kresovi na številnih vrhovih naših planin.

Za člane SPD hoče Glavni odbor izposlovati vedno večje ugodnosti. Uspešno mu je dobili ugodnosti za planince na raznih avtobusnih progah, n. pr. Kranj—Jezerko, Celje—Logarska dolina, Ljubljana—Polhov gradec, Ljubljana—Cerkle, Ljubljana—Logarska dolina, Bohinjska Bistrica—Zlatorog itd. Podružnice, v katerih področju še obratujejo avtobusne proge, ki planincem ne nudijo posebnih ugodnosti, naj to nemudoma sporočijo Glavnemu odboru, ki bo skušal v vsakem takim primeru doseči primerne popuste.

Pri propagandi, ki jo vršijo sedaj podružnice same, Glavni odbor ni mogel mnogo sodelovati. Podružnice se ponovno bavijo, da prispevajo krajše članke za objavo v časopisih. Važna akcija, ki je služila propagandi naših planin, je bilo sodelovanje pri zbiranju vremenskih poročil; SPD je prevzelo točno poročanje iz okolišev planinskih postojank, ki so oskrbovane pozimi.

Glede reorganizacije Zveze planinskih društev, katero je predlagalo Hrvatsko planinarsko društvo, je Glavni odbor zavzel načelno stališče, da naj ostane neokrnjena sedanja Zveza planinskih društev kraljevine Jugoslavije; potrebno pa je, da se v primeri obliki Hrvatje pritegnejo k sodelovanju v sedanjih zvezah. Letošnji kongres Zveze je naložil Zvezini upravi, da novi položaj društev v področju banovine Hrvatske prouči s stališča skupne organizacije in če se pokaže potreba, izdela predlog o reorganizaciji Zveze po načelu, da se nikakor ne sme oslabilo nadaljnje skupno planinsko delo.

Kongres Zveze je bil 30. in 31. marca v Ljubljani. Sklepi in resolucije so bili že objavljeni v majski štetvilki »Planinskega Vestnika« letošnjega letnika. Kongresu so se udeležili tudi bolgarski planinci, ki so na to posetili Triglavsko pogorje, kamor je priredilo SPD smuški izlet.

Glede krajevskih turističnih odborov je omeniti, da je Glavni odbor naročil vsem podružnicam, naj iniciativno delujejo v teh odborih, kamor naj delegirajo svoje zastopnike.

Zaradi enotnega poslovanja podružnic SPD je Glavni odbor izdal poslovnik »Ustroj in uprava SPD«, ki ga je sestavil g. Pučnik.

Športne vesti

Pokalni turnir SK Korotana. Za nedeljo popoldne je Korotan razpisal pokalni turnir. Vabilu so se odzvali naši poznani klubi: Mars, Grafika, Jadran. Tako bo borba vsakogar zanimiva. Turnir bo na igrišču Korotana na Rakovniku. S tramvajem se pripeljeta prav do vhoda igrišča. Kdor rad gleda lep nogomet, si bo to prireditve gotovo ogledal.

Ujpest in Venus bosta morala čakati v Belgradu na letošnjega državnega nogometnega prvaka Jugoslavije, da bosta vedela, kdo naj potuje v Zagreb in kdo bo ostal v Belgradu. Takoj po končanem državnem prvenstvu, ki se je letos pri nas močno zavleklo, se namreč začno tekme za mali srednjeevropski pokal. Prva tekma bo že v ponedeljek v Belgradu, naslednji dve pa v sredo v Sarajevu oziroma v Zagrebu. Pri letošnjem tekmovanju za SE pokal nastopajo namreč trije najboljši jugoslovanski klubi.

Letošnji prvak države bo prvo tekmo igral proti madžarskemu klubu Ujpest, drugi jugoslovanski klub bo igral z romunskim klubom Venus, tretji klub, to je sarajevska Slavija, ki ima že definitivno svoje tretje mesto, pa bo igrala v Sarajevu z madžarskim klubom Ferencvaros. Tekma v Sarajevu bo v sredo, 19. junija. Prav tako bo tekma v Zagrebu tudi šele v sredo, 19. junija. V Belgradu pa bo tekma takoj v ponedeljek. Ker torej še ni ugotovljeno, kdo bo naš letošnji državni prvak, zato bosta morala kluba Venus in Ujpest počakati v Belgradu toliko časa, da bo končana tekma med Jugoslavijo in Gradjskim. Šele potem bo jasno, s katerim našim klubom bosta igrala Venus oziroma Ferencvaros.

Letošnji program naših plavalcev. Letošnji program naših plavalcev je tako obširen, kakor ni bil še nobeno leto. Vprašanje je le, ali bo zaradi mednarodnih razmer mogoče ta program izvesti tako, kakor je zamišljen. Predvidenih je nekaj mednarodnih plavalnih dvobojev, dalje plavalne balkanske

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer: sklo stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost v %	Oblačnost od 0-10	Veter smer (jakost)	Padavine	
		dan	noč				mm	vrsta
Ljubljana	761 ⁴	24 ⁹	13 ⁴	82	10	N ₁	—	—
Maribor	760 ⁶	22 ⁰	11 ⁰	80	6	0	—	—
Zagreb	759 ⁴	28 ⁰	12 ⁰	70	5	SW ₁	—	—
Belgrad	760 ⁸	28 ⁰	17 ⁰	80	7	0	—	—
Sarajevo	762 ⁶	27 ⁰	10 ⁰	80	5	0	—	—
Vis	761 ⁰	28 ⁰	18 ⁰	90	10	SE ₇	—	—
Split	761 ⁰	26 ⁰	18 ⁰	60	4	ESE ₄	—	—
Kumbar	761 ¹	26 ⁰	18 ⁰	80	0	SE ₂	—	—
Rab	761 ⁶	24 ⁰	17 ⁰	90	5	S ₃	—	—
Dubrovnik	761 ²	25 ⁰	16 ⁰	70	0	SE ₂	—	—

Vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, sicer brez bistvenih sprememb.

Koledar

Danes, petek, 14. junija: Bazilij.

Sobota, 15. junija: Vid in tov.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška c. 47.

Sprejemni izpiti za prvi razred na državnih realnih gimnazijih v Novem mestu bodo 24. in 25. junija, in sicer bodo 24. junija prišli na vrsto vsi učenci, ki stanujejo izven Novega mesta, in deloma tudi Novomeščani, 25. junija pa ostali Novomeščani. Prošnje za pristupitev k sprejemnemu izpitu bo sprejemalo ravnateljstvo 21. in 22. junija od osmih dalje. Prošnje je treba kolkovati z 10 dinarskim državnim kolkom ter jim priložiti rojstni list in izpričevalo 4. razreda ljudske šole. Kdor je pa obiskoval že višjo ljudsko šolo ali meštansko šolo, mora priložiti tudi zadnje izpričevalo te šole poleg izpričevala o dovršeni ljudski šoli. Prinesti je treba izpričevala (razen v latinščini) mora biti priložen sodni potrjen prevod. Priloge morajo imeti vsaj štiridinarski državni kolek tudi v primeru, če je bilo izpričevalo izdano zaradi uboštva brez takse. Zunanji učenci se lahko prijavijo tudi pisмено in naj pridejo k izpitu 24. junija zjutraj ob osmih. K sprejemnemu izpitu bodo pripuščeni učenci, rojeni v letih 1927, 1928, 1929 in 1930.

»Pavlihov oder«, prvo slovensko gledališče z ročnimi lutkami v Ljubljani, naznanja vsem svojim malim in velikim prijateljem, da bo zadnja predstava v tej sezoni, predvidena za 16. junij, zaradi poznega letnega časa odpadla. Z jesenjo se začno redne predstave znova. — Od 1. maja 1940, ko je gledališče začelo s svojimi predstavami, je odigralo osem predstav, ki jih je obiskalo okoli 1000 otrok in nad 280 odraslih. Oder je gostoval z dvema predstavama v Mariboru in z eno predstavo na Vrhniki. Manj zadovoljivi obisk v Ljubljani gre gotovo na rovaš poletnega časa. Upamo, da bo Pavlihovemu odru, ki je zastavil delo na tako nezorani ledini, v jeseni mogoče nadaljevati z njegovim važnim in potrebnim delom!

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 14. junija: zaprt.

Sobota, 15. junija: zaprt.

Nedelja, 16. junija: Ljubim te. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

»Ljubim te«, je naslov tridejanske veselovice, ki jo je spisal poljski pisatelj Nowiarcowicz. V njej bosta igrala Vida Juvanova in Slavko Jan. Ljubavna zgodba para, ki se po različnih konfliktnih najde, je postavljena v sodoben okvir. Zelo kratkočasno komedijo bo občinstvo, ki ljubi zabavo in razvedrilo, prav rado gledalo. V nedeljo bo predstava izven abonmana po znižanih cenah.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Petek, 14. junija: Evgenij Onegin. Red 3. Gostovanje Borisa Popova.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Zaostanek plačila za gledališki abonma in bloke sprejema gledališka dnevnica blagajna dnevno od 9 do pol 13 in od 15 do 17. Zamudniki naj upoštevajo, da mora tudi gledališče ob zaključku sezone poravnati svoje obveznosti.

igre in končno še prav zanimivo ligaško plavalno prvenstvo ter juniorsko državno prvenstvo. Zanimiva bodo zlasti mednarodna srečanja. V teh srečanjih bodo naši plavalci in plavalčice pokazali, na kakšni stopnji je jugoslovanski plavalni šport. Sprito lahko uspehov našega plavalnega športa bodo ti dvo-boji še prav posebno zanimivi. Letošnji spored je zamišljen takole:

Dvoboj Nemčija in Jugoslavija bo 26. in 27. junija v okviru športnega tedna na Vrbskem jezeru. Ta termin je predlagala nemška plavalna zveza. Z naše strani se pa dela na to, da bi se ta dvoboj prestavil na kasnejši termin zaradi tega, da bi bile naše plavalčice in plavalci bolj pripravljeni.

Jugoslavija : Madžarska 1. in 2. septembra v Budimpešti. Ta plavalni dvoboj bi moral biti že lanske leto, pa ga je Madžarska zaradi zaostrenosti mednarodnega položaja odpovedala. V primeru, da ne bi Nemčija pristala na kasnejši termin, potem bi naša plavalna zveza organizirala dvojno srečanje z Madžarsko, tako da bi bil možki plavalni dvoboj v Budimpešti, istočasno pa ženski plavalni dvoboj nekje v Jugoslaviji. Povračilni dvoboj z madžarsko reprezentanco bi bil prav tako deloma na Madžarskem, deloma pa v Jugoslaviji.

Balkaniada v Carigradu, ki je predvidena za drugo polovico julija, bo verjetno na predlog naše plavalne zveze šele konec septembra.

Poleg gornjih mednarodnih srečanj je predviden tudi dvoboj z Italijo, ki nam ga Italijani še dolgo-gujejo. Prav tako je tudi mnogo izgledov za nastop naše moške plavalne ekipe in waterpolo moštva v četverboju Nemčija, Italija, Španija in Jugoslavija v Italiji.

Juniorsko državno prvenstvo kot skupna prireditve vseh klubov v državi bo sredi avgusta.

Nekaj podatkov o sodobni Italiji

Česar nima, skuša iztisniti iz svojih kolonij z umnejšim gospodarstvom — Glede nafte je odvisna od tujine, primanjkljaj železa pa ji krije Španija

Naša soseda Italija je prenaseljena, gorata dežela, s plodno Lombardijo v dolini Pada in z nekaj ravnine južno od Rima, dočim predstavljajo ostanek polotoka Apenini. Na površini 312.000 km² živi 42.500.000 ljudi. Račun pove, da odpade na kvadratni kilometer 140 ljudi.

V plodni lombardijski nižini je poljedelstvo zelo raznovrstno in napredno. Tu pridelujejo pšenico in še posebno koruzo. Tu je tudi zelo razvito evilarstvo. Zaradi razmeroma precejšnjega siromaštva v prirodnem bogastvu, je bila Italija prva, ki je začela z avtarktičnim gospodarstvom, v želji da bi postala čim bolj neodvisna od tujine. Proizvodnja umetnega prediva je dosegla l. 1936 30.000.000 kg in danes zavzema Italija v proizvodnji konoplje za Rusijo drugo mesto na svetu z nad 60.000.000 kg na leto.

Glede proizvodnje umetne svile pa zavzema Italija prvo mesto na svetu. Skupni letni pridelek umetnega prediva znaša 125.000 ton. Prav tako si z vsemi silami prizadeva v smislu samopreskrbe povečati domačo proizvodnjo najrazličnejših vrst živil. Izvažajo zelenjavo, južno sadje, oljčno olje in nekaj drugih poljedelskih pridelkov in je odvisna v tem oziru še vedno od izvoza.

Na rudi so posebno bogati italijanski otoki. Na Sardiniji kopljejo cinkovo in železno rudo, na polotoku samem pa živo srebro in baker, dočim je proizvodnja premoaga neznatna in ga Italija uvažuje zdaj iz Nemčije (pravijo, da okoli 10.000.000 ton na leto). Proizvodnja živega srebra (Ildria in Monte

Amata) je znašala 1937. leta 2280 ton, kar presega domače potrebe in ostane tako še kaj za izvoz. — Bakra prideluje Italija samo 1% tistega, kolikor ga potrebuje in ga mora seveda uvažati. Do zdaj ga je vozila iz Španije. Pridelalek aluminija stalno napreduje (od 7000 ton 1929. na 23.000 ton 1937. leta), tako da bo kmalu stopila pri tej kovini na tretje mesto na svetu. Z domačim pridelkom železne rude krije Italija 80% svojih potreb, ostalo uvažuje iz Španije. Železo predeluje v domačih topilnicah.

Kar se tiče nafte, je popolnoma odvisna od tujine. Domači pridelek »tekočega zlata« znaša 1%, dočim ga mora 99% uvažati.

Poleg tega je začela Italija kar se da izkoriščati svoje kolonije in dvigati tam gospodarstvo, pred vsem eksploatacijo rudnega bogastva. Njena kolonialna posest meri danes 3.481.950 km², kjer prebiva 8.600.000 prebivalcev. Kolonije so vse v Afriki in imajo razmeroma kratke in ugodne prometne zveze.

Prebivalstvo je po ogromni večini katoliške vere in zelo verno. Glavno mesto Rim ima nad 1.100.000 prebivalcev. Nad milijon imata še Milan in Napulj, nad pol milijona pa mesta Turin, Genova (največja luka), nad 300.000 ljudi Palermo, Bologna, Trst (z okolico). Skoraj vsa industrija je v zgornji Italiji in je zelo razvita in močna. Ladjedelnice so v Genovi (Ansaldo), Livornu, Napulju, Tretu in Tržiču. Glavne vojne luke pa so: La Spezia, Gaeta, Pantelleria, Taranto in Pulj.

Svet in ljudstva v najnovjših številkah

Po letu 1910 je bil prirastek ljudstva drugod večji kot v Evropi

Pred nedavnim smo brali, da živi po nemških statističnih podatkih na vsem svetu 2169 milijonov ljudi, torej debeli dve milijardi. Celotna površina posameznih držav na svetu zavzema 134,8 milijonov kvadratnih kilometrov brez pustih in neobljundenih predelov zemlje okoli Južnega tečaja, zemlje, ki meri po dosedanjih ocenitvah približno 10 milijonov kv. km.

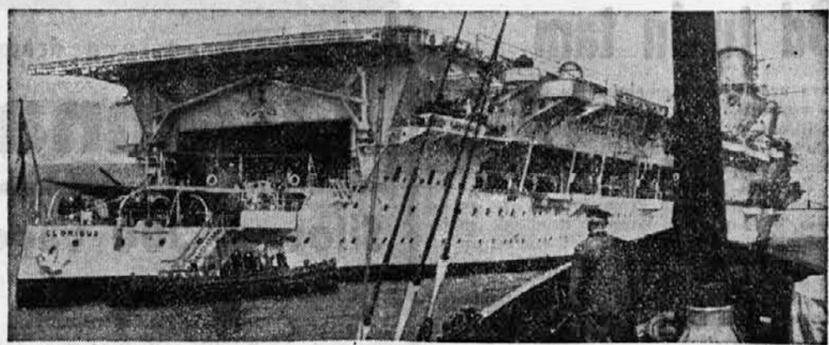
V prejšnjih dobah ljudsko štetje ni bilo tako natančno, kot je danes, čeprav za nekatere kraje naše zemlje še vedno ni mogoče točno ugotoviti, koliko ljudi tam prebiva. Številke iz prejšnjih dob pomenijo več ali manj ugibanja, cenitev. Kljub temu pa ni dvoma, da se je število ljudi na zemlji od začetka 19. stoletja do danes skoro podvojilo. V Evropi se je ljudstvo do leta 1910 v dobri industrializacije množilo mnogo hitreje kot drugod po svetu. Od leta 1910 dalje pa je bil prirastek ljudstva po drugih, izvenevropskih krajih večji.

Nad polovico prebivalstva živi v Aziji, četrtina v Evropi. L. 1938 je v Evropi živelo 530 milijonov ljudi. Po priključitvi vzhodnih pokrajin Nem-

čiji, je bilo v rajhu 90 milijonov ljudi, brez tistih, ki žive v češkomoravskem protektoratu, kjer jih je nekako 7 milijonov. Če ne upoštevamo Sovjetske zveze, ki se razprostira preko dveh celin, Evrope in Azije, je Nemčija po številu ljudi v Evropi na prvem mestu.

V sedanjih vojnih časih bi bilo morda še posebno zanimivo vedeti, kako je v tem oziru pri tistih dveh državah, ki se bojujeta proti Nemčiji, oziroma, ki se pred Nemčijo branita. V Veliki Britaniji živi danes 47 milijonov ljudi, Francija pa jih šteje nekaj več kot 42 milijonov. Seveda so pri tem misljeni ljudje samo z evropskih posesti teh dveh držav, ne pa tudi iz njunih prekomorskih krajev. Ves britanski imperij obsega nekaj več kot četrtino zemeljske površine in ima nad 500 milijonov ljudi, torej tudi približno četrtino. Samo Indija šteje 338 milijonov prebivalcev. Francija ima s svojimi kolonialnimi posestvi vred približno 114 milijonov ljudi.

Italijansko cesarstvo šteje v celem 58,5 milijonov duš, od tega pa jih samo v evropski Italiji

Angleška ladja-nosilka letal »Glorious«, a kateri so tudi Angleži sami sporočili, da je potopljena.

živi okoli 44 milijonov. Med vsemi enotnimi državami na svetu ima Kitajska največ ljudi, nič manj kot 427 milijonov. V Sovjetski zvezi jih živi 183 milijonov, v Združenih državah Severne Amerike pa 130 milijonov.

Na'novjši drobiž

Dotok zlata v USA je prejšnji teden dosegel rekordno višino 432.50 milijona dolarjev. Ameriška zlata zaloga je tako poskočila na 19.336 milijonov dolarjev.

V Bologni je nenadoma umrl italijanski glasbenik Adolfo Gandino, zadnji Matuccejev dijak. Gandino se je rodil 1878 ter je avtor cele vrste oper ter 25 simfoničnih in drugih velikih glasbenih del.

Z jutrišnjo soboto se uvede v Italiji poletni čas. Po uradnem poročilu se bodo kazalci na urah pomaknili v noči s petka na soboto za eno uro naprej.

Švedski parlament je sprejel zakonski osnutek, ki ga je predložil pravosodni minister o uvedbi časopisne cenzure.

Časopise je objavilo poročilo, da je holandska prestolonaslednica Julijana prispela v Kanado, kjer namerava ostati do konca vojne v Evropi.

Angleški ministrski predsednik Churchill je te dni v nekem svojem govoru, ki ga je imel v spodnji zbornici, dejal, da odslej ne bo nihče več prejemal plače, ki je bila določena za voditelja opozicije v spodnji zbornici, češ da te opozicije ni več. »Daily Mail«, ki je prvi objavil to pripombo Churchillovo, pravi, da je tedaj vstal v zbornici nek poslanec, po imenu Maxton, ki je protestiral. Po udaril je namreč, da zbornica ni ostala brez opozicije ter pri tem pokazal nase in še na dva druga svoje tovariše, ki se štejeta med opozicionalce. S tem je seveda v prvi vrsti hotel reči, da plača opozicionalnega voditelja pripada njemu. Ni namreč tako majhna. Na leto znaša kar približno 400.000 dinarjev, če funte zamenjamo za naš denar.

Pošta iz leta 1896

L. 1896. se je v Tihem oceanu potopila angleška jadrnica »Kent« z vso posadko. Nihče ni takrat vedel, kako se je nesreča zgodila, jadrnice ni bilo v namembno pristanišče in se nikdar več ni pojavila na morju. Pred kratkim pa je neki ribič z otoka Upolu (v skupini Samoa-otočja) našel na obrežju steklenico, v kateri je bilo zapečateni zadnje poročilo neke ladje, ki se je potopila. Steklenico je izročil oblastem, ki so jo poslale v Anglijo, tam pa so jo odprli in našli, da je v steklenici poročilo kapitana o potapljanju zgoraj omenjene jadrnice in obenem tudi njegov testament. Ker kapitan ni imel nobenih sorodnikov, je v tem testamentu, ki je prišel na dan šele po 43 letih, vse svoje premoženje zapustil sinu nekega tovariša, ki je bil takrat še v mornariški šoli. Njegovo premoženje takrat ni bilo veliko, v teh letih pa je z obrestmi naraslo na 30.000 funtov. Oblastem se je po dolgem iskanju posrečilo najti pravega dediča. Takratni učenec pomorske šole je danes že star mož, ki se je že umaknil z morja in uživa skromno rento. Toda tudi on se ni maral polastiti bogastva, ki mu je tako nepričakovano padlo v naročje, ampak je vse to premoženje iz tega testamenta zapustil domu za stare pomorščake.

Skoraj ni več ostal kamen na kamnu.

Got brez miru
Walter Miller

51

Poleti 1918 sem prvič srečal Franklina Delana Roosevelta, sedanjega predsednika Združenih držav. Prišel je kot namestnik mornariškega ministra v Pariz v zvezi z akcijo proti podmornicam.

Sprejel je nekaj francoskih časnika v hotelu in jaz sem bil tudi tam. Posebno se spominjam odličnega vtisa, ki ga je naredil na francoske časnike. Bil je očaran od njegove ljubeznive osebnosti in njegove nenavadne odkritostnosti.

Tedaj je bil kakih 36 let star, vitek, dobrega videza, prikazen, ki je človeka morala podkupiti. Slonel je ob kamninu in v gladki francosčini kramljajal s časniki. Ze s tem jih je čisto pridobil, zakaj bil je prvi visoki ameriški uradnik, ki je prišel v Francijo in z lahkoto obvladal njihov jezik.

Francoske časnike je spravil v začudenje, ko jim je pripovedoval, da člani ameriške vlade dvakrat na dan sprejemajo zastopnike tista, kar je bilo v Evropi nekaj nezasiščenega.

Nekaj pozneje je pripovedoval Roosevelt, da mu je Clemenceau v šali očital, da bi bil skoraj vrgel francosko vlado. Vsi zastopniki francoskega tiska, mi je pravil Clemenceau, so planili nad zunanje ministrstvo z namenom, da bi jih člani vlade sprejemali vsak dan. Pri tem so se sklicevali na Roosevelta in na običaj z USA.

Rooseveltova osebnost, ki je znana po tem, kako osvaja ljudi, se ni šele zadnje čase tako razvila, Roosevelt je bil že vsaj 18 let tak. Videl sem ga spet leta 1932, pa samo za kratko. Prihodnjit

sem govoril z njim v Beli hiši februarja 1936, ko sem se vrnil z italijanskega bojišča v Abesiniji. Sprejel me je zasebno in mi stavil veliko vprašanj o vojaškem in političnem položaju v Abesiniji, iz česar se je videlo, da ju prav dobro pozna.

Ne smem pripovedovati podrobnosti, toda pravil mi je marsikaj, kar je dokazovalo, da težko uradno breme ni vplivalo na njegov smisel za šalo.

Od vseh visokih mož, katere sem srečal, je predsednik Roosevelt najljubeznivejša in najprivlačnejša osebnost.

Asmara — mesto brez žensk

V začetku avgusta 1935 sem v Londonu, kjer sem imel stalno bivališče kot evropski voditelj United Pressa, dobil brzojavko Hughu Baillieu, predsednika United Pressa, z nalogo, naj grem k italijanski severni vojski v Abesiniji, ker sem bil najbolj skušeni vojni poročevalec naše družbe.

Od meseca maja nekako so bili tisti med nami, ki so leta in leta spremljali evropsko politiko in razvoj Mussolinijev, prepričani, da je vojna v Abesiniji neizogibna. Maja in junija smo začeli pripravljati poročanje o bodoči vojni. Junija smo poslali Edwarda Beatija iz našega berlinskega uredništva v Addis Abebo.

Toda še ko sem se jaz že pripravil na pot, so uradniki angleškega zunanjega ministrstva vztrajali v veri, da Mussolini samo govori. Da si ne bo upal Anglije, Zveze narodov in svetovnega javnega mnenja odkrito dregniti v zobe. Lahko bi bili bolje vedeli. Lahko bi bili polagoma začeli vedeti, da Mussolini pove natančno tisto, kar misli. Toda poklieni diplomati se takih reči ne morejo navaditi.

Moji občutki so bili razdvojeni in zmedeni, ko se je kazalo upanje, da bom spet gledal od blizu novo vojno. Zlaganost, dvoličnost in zahrbtnost angleških in francoskih državnikov ter prepričanje, da bo z vsemi modernimi orožji uničevanja napadeno nevedno, zaostalo in primeroma brezbrambno ljudstvo, vse to mi je bilo zopno.

Toda kazalo je, da bo ta vojna najpomembnejši dogodek v zgodnjem svetu po svetovni vojni. Dogodek, ki bo čisto gotovo obsežno vplival na pot zgodovine. Dogodek, ki ga ni smel zamuditi noben zunanji dopisnik, če je našel priliko, da ga vidi.

Spomnil sem se, da sem se osebnim občutkom dal zapeljati, da sem zamudil konferenco. To sem potem vedno obžaloval, zakaj čutil sem, da je to vrzel v mojem poklicnem razvoju. Dopovedoval sem si, da je moja dolžnost ne meniti se za osebna mnenja in kot trezen poročevalec stopiti na opazovališče, videti dogodek in ga opisati ter se ne priključiti kateri zastavi ali kateri demonstraciji. Vedel sem, da je časnika, ki vojno sovražni, najboljši vojni poročevalec, ker dogodki globlje vplivajo nanj. Odločil sem se, da pojdem.

Tedaj smo tako malo vedeli o Abesiniji, da mi je bilo težko sestaviti primerno opravilo.

Kupil sem si sivozeleno uniformo, tropski klobuk, temne, oprjemajoče se naočnike z gumijastimi robovi, da bi si zavaroval oči pred soncem in prahom, škornje, zložljivo taborno posteljo in odeje, volnene »pasove zopr kolero«, da bi si zavaroval telo pred nenadnim prehladom, popolno popotno lekarno, mrežo zoper komarje, s kožuho vino opeto steklenico za vodo, sveče, električne žepne svetilke, brizgalno za hit, vžigalice in pisalnih potrebščin za več mesecev.

Strokovnjaki za tropske bolezni so mi dejali, da moram biti cepljen zoper kolero, kugo, tifus in paratifus in da moram dnevno jesti pet ploščic kinina.

Cepljenja so me položila na posteljo za več dni. Eno noč sem imel hudo vročino.

Dne 27. avgusta sem se odpeljal iz Londona v Rim, da bi dobil uradno dovoljenje, da se lahko priključim italijanski vojski v Eritreji. Deželi, o kateri do pred nekaj meseci nisem še nikdar nič slišal.

V Rimu sem se mudil skoraj mesec dni s poskusi, da bi dobil uradno dovoljenje za obisk Eritreje. Nekega večera sem zvedel od grofa Di Minerbija, tajnika propagandnega ministra Grazia, da bo Mussolini štirinajstim tujim dopisnikom dovolil, da gredo z italijansko severno vojsko v Eritrejo.

Nujno sem ga prosil, naj mi takoj izda časnikaško izkaznico. Ugovarjal je, zakaj dopisniki naj bi v kakih dveh tednih vsi skupaj potovali z »Vulcanio«. Druge možnosti za dostop v Eritrejo ni, ker se vsa letala že tedne naprej oddana. To mi je bilo znano, zakaj naš londonski urad je zastopni ponujal velike tiste tistemu, ki bi mi bil odstopil prostor v letalu Imperial Air Linea do Chartuma in v Sudanu.